

BOLALARDA YUQUMLI KASALLIKLAR PROFILAKTIKASI

Namangan 2 -son Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

Hamshiralik ishi kafedrası maxsus fan o'qituvchisi

Akramova Munavvar Komiljon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bolalar orasida uchraydigan yuqumli kasalliklarning oldini olish, infeksiya tarqalish yo'llarini cheklash va bolalar salomatligini muhofaza qilishning asosiy yo'nalishlari yoritiladi. Bolalik davrida immun tizimi hali to'liq shakllanib ulgurmaganligi sababli turli virusli va bakterial infeksiyalarga moyillik yuqori bo'lishi mumkin. Yuqumli kasalliklar profilaktikasida profilaktik emlash, shaxsiy gigiyenaga rioya qilish, to'g'ri ovqatlanish, xonalarni muntazam shamollatish, sanitariya-gigiyena talablarini bajarish hamda kasallik belgilari kuzatilganda o'z vaqtida tibbiy yordamga murojaat qilish muhim ahamiyatga ega. O'zbekistonda Milliy profilaktik emlash kalendari asosida bolalar qator boshqariladigan yuqumli kasalliklarga qarshi rejali ravishda emlanadi. Maqolada ota-onalar, tibbiyot xodimlari va ta'lim muassasalari hamkorligining profilaktikadagi o'rni ham tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: bolalar, yuqumli kasalliklar, profilaktika, immunitet, emlash, vaksina, gigiyena, sanitariya, epidemiologiya, infeksiya, bolalar salomatligi.

Yuqumli kasalliklar bolalar salomatligiga ta'sir ko'rsatadigan muhim tibbiy va ijtimoiy muammolardan biridir. Bolalar bog'chasi, maktab va boshqa jamoaviy muhitlarda bolalarning bir-biri bilan yaqin muloqotda bo'lishi ayrim infeksiyalarning tez tarqalishiga sharoit yaratishi mumkin. Shu sababli yuqumli kasalliklarni davolash bilan bir qatorda, ularning oldini olishga qaratilgan kompleks profilaktik tadbirlarni amalga oshirish muhimdir [1].

Profilaktikaning eng muhim yo'nalishlaridan biri immunizatsiyadir. O'zbekiston Respublikasida Milliy profilaktik emlash kalendari mavjud bo'lib, unda

bolalarni virusli gepatit B, sil, poliomiyelet, rotavirus infeksiyasi, bo‘g‘ma, qoqshol, ko‘kyo‘tal, Hib-infeksiya, qizamiq, epidemik parotit, qizilcha, pnevmokokk infeksiyasi va HPV kabi boshqariladigan infeksiyalarga qarshi emlash ko‘zda tutilgan [2].

Bolalarda yuqumli kasalliklar havo-tomchi, kontakt-maishiy, fekal-oral, qon orqali va boshqa yo‘llar bilan yuqishi mumkin. Masalan, respirator infeksiyalar yo‘talish, aksirish va yaqin muloqot orqali tarqalishi ehtimoli yuqori. Ichak infeksiyalarida esa ifloslangan qo‘l, suv yoki oziq-ovqat muhim yuqish omili bo‘lishi mumkin. Shu sababli bolalarda qo‘lni sovun bilan muntazam yuvish, ovqatlanishdan oldin va hojatxonadan keyin gigiyenaga rioya qilish, shaxsiy buyumlardan foydalanish hamda oziq-ovqat mahsulotlarini to‘g‘ri saqlash muhim profilaktik choralar hisoblanadi. Bolalarda yuqumli ichak kasalliklarining oldini olishda gigiyena va dezinfeksiya tadbirlarining ahamiyati alohida ta’kidlangan [3].

Vaksinatsiya boshqariladigan yuqumli kasalliklarning oldini olishda muhim vosita hisoblanadi. Emlash orqali bolaning immun tizimida ma’lum infeksiyaga qarshi himoya shakllantiriladi. Bu nafaqat emlangan bolaning, balki jamoada infeksiya tarqalishining kamayishiga ham xizmat qiladi. O‘zbekiston Sog‘liqni saqlash vazirligi ma’lumotlariga ko‘ra, profilaktik emlash infeksiya o‘choqlarini jilovlash va bartaraf etishning asosiy vositalaridan biridir. Emlashdan oldin bolaning sog‘lig‘i, avvalgi vaksinalarga bo‘lgan reaksiyalari va boshqa muhim tibbiy holatlari shifokor tomonidan baholanadi [4].

Bolalarda gigiyenik ko‘nikmalarni erta yoshdan shakllantirish yuqumli kasalliklar profilaktikasining muhim qismidir. Bola qo‘lini to‘g‘ri yuvish, yo‘tal yoki aksirish vaqtida og‘iz-burnini berkitish, shaxsiy sochiq va boshqa gigiyena vositalaridan foydalanish kabi oddiy qoidalarga o‘rgatilishi kerak. Ta’lim muassasalarida xonalarni muntazam shamollatish, yuzalarni tozalash, ichimlik suvi va oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash ham infeksiyalarning tarqalishini

kamaytirishga yordam beradi. Gigiyenik bilimlarni bolalikdan shakllantirish sogʻlom turmush tarzining muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi [5].

Profilaktik tadbirlarning samaradorligi ota-onalar, pedagoglar va tibbiyot xodimlarining oʻzaro hamkorligiga bogʻliq. Ota-onalar bolaning emlash jadvalini nazorat qilishi, uning umumiy sogʻligʻiga eʼtibor berishi va yuqumli kasallik belgilari paydo boʻlganda mutaxassisga murojaat qilishi zarur. Tibbiyot xodimlari esa profilaktik koʻriklarni tashkil etish, emlash boʻyicha tushuntirish ishlarini olib borish, infeksiya aniqlangan holatlarda tegishli epidemiologik choralarni koʻrish va ota-onalarga sogʻlom turmush tarzi boʻyicha tavsiyalar berishda muhim oʻrin tutadi. Oʻzbekiston pediatriya tizimida bolalar yuqumli kasalliklari boʻyicha mutaxassislarni tayyorlash va ilmiy-amaliy tadqiqotlar olib borishga alohida eʼtibor qaratilmoqda [6]

Xulosa

Bolalarda yuqumli kasalliklarning oldini olish kompleks va uzluksiz yondashuvni talab qiladi. Emlash, shaxsiy gigiyena, sanitariya qoidalariga rioya qilish, sogʻlom ovqatlanish, xonalarni shamollatish va kasalliklarni erta aniqlash profilaktikaning muhim yoʻnalishlarini tashkil etadi. Ayniqsa, ota-onalarning tibbiy savodxonligini oshirish va bolalarda gigiyenik koʻnikmalarni shakllantirish infeksiyalar tarqalishini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Profilaktik tadbirlarning muntazam amalga oshirilishi bolalar salomatligini muhofaza qilish, yuqumli kasalliklar bilan kasallanishni kamaytirish va sogʻlom avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tadjiev B.M., Maksudova L.I. — Bolalar oʻtkir yuqumli ichak kasalliklari. Toshkent: “Tibbiyot nashriyoti matbaa uyi”, 2023.
2. Mannapova M., Shamansurova E. — Bolalar orasida boshqariladigan infeksiyalarga qarshi emlashning ahamiyati. “Aktualnye voprosy prakticheskoy pediatrii”, 2023.

3. Xushvakova N.J., Iskandarova Sh.X. — Bolalarda o‘tkir laringitning profilaktikasi bo‘yicha samarali strategiyalari: zamonaviy yondashuvlar. Xalqaro ilmiy pediatriya jurnali, 2024.

4. Qoraboyeva U.E., Muhamedova N.S. — Profilaktik tibbiyotning asosiy yo‘nalishlari. “Perspektivy razvitiya meditsiny”, 2023.

5. Toirova N.N. — Klinicheskie i epidemiologicheskie osobennosti grippa u detey g. Tashkenta v 2023 godu. “Sog‘liqni saqlash birlamchi bo‘g‘ini sharoitida bolalarda ko‘p uchraydigan bronx-o‘pka patologiyasining profilaktikasi va reabilitatsiyasi”, 2023.

6. Raxmanova L.K., Karimdjanov I.A. — Bolalarda surunkali buyrak kasalligi rivojlanishining immunpatogenetik xususiyatlari. Xalqaro ilmiy pediatriya jurnali, 2023.

7. Daminov T.A., Xalmatova B.T., Boboyeva U.R. — Bolalar kasalliklari. Toshkent, 2017.